

Hoge commissaris te Djakarta (Lamping) aan minister van Buitenlandse Zaken (Stikker), 28 dec. 1951

Mede voor Minor. Ik kan mij onmogelijk indenken dat de aaneenschakeling van incidenten in Djakarta in zo korte tijd - Blitar, gevangenneming Claims Clark, Talisse, om niet te spreken van de door de Minister van Buitenlandse Zaken tegenover mij aangenomen houding en andere minder ernstige vexaties - aan toevallige omstandigheden zijn toe te schrijven: het betreft hier mijns inziens het voeren van een zenuwoorlog in Djakarta, waar elke diplomatieke manoeuvre van Indonesische zijde listig tot in haar consequenties is overwogen, inclusief een mogelijkheid terugtocht bij niet kunnen volhouden van de aanval. Als de RI bij haar provocaties reeds gedeeltelijk bakzeil heeft moeten halen, is dit niet omdat zij door de Nederlandse HC 'zo krachtig' is aangepakt - de RI weet heel goed hoe ontzettend zwak Nederland tegenover Indonesië is gezien de grote Nederlandse belangen in dit land waartegenover geen vergelijkbare Indonesische belangen in Nederland staan - maar omdat zij dezerzijds telkenmale werd geforceerd in een positie waar principes moesten worden gesteld, die de RI diplomatiek, vooral internationaal politiek, zwak zouden maken (zoals het stellen van een a-priori standpunt inzake Nieuw-Guinea, het niet meer 'on speaking terms' zijn van de minister van Buitenlandse Zaken en de HC).

Waarom nu deze zenuwoorlog? Ik blijf nog steeds niet ecarteren de eventualiteit dat het de RI in wezen vrij onverschillig is of de missie Supomo tot resultaat komt en dat de RI geen bezwaar ziet de positie te forceren in de hoop, dat op Nederland het odium zal kunnen worden geworpen van weigering om te onderhandelen. In deze constructie zou de RI hebben gehoopt - tevergeefs - dat de Nederlandse Regering uit ergernis over het Indonesische optreden tot een overijlde beslissing zou zijn overgegaan.

Maar ook wanneer wordt uitgegaan van de werkelijke wens van de RI om de onderhandelingen te doen slagen zouden de vexatoire maatregelen zijn te verklaren en wel als streven om Nederland reeds tevoren te doordringen van de zwakke positie van Nederland tegenover Indonesië: om aan te tonen hoeveel de RI zich tegenover Nederland kan veroorloven zonder dat Nederland met het oog op zijn grote belangen in Indonesië iets kan terugdoen - overigens helaas waar.

Hiermede samenhangend moet worden gedacht aan de waarschijnlijkheid dat de RI met deze vexaties aan Nederland reeds thans een voorproef wil geven van wat ons te wachten staat als het inzake Nieuw-Guinea later hard tegen hard zal gaan.

In die gedachtengang doet zich de belangrijke vraag voor welk diplomatiek uitgangspunt wij tegenover de Indonesische delegatie moeten innemen: moeten wij de Unie-onderhandelingen dan wel de Nieuw-Guineabesprekingen laten primeren. Zorgvuldige overweging heeft mij geleid tot de conclusie, dat wij de onderhandelingen moeten beginnen met de vraag hoe de RI zich een regeling inzake Nieuw-Guinea denkt en welk voorstel zij heeft.

Wij zouden daarmee mijns inziens de Supomo-delegatie volkomen overrompelen want zij zal zich wel geheel hebben ingesteld op primeren van de Uniebesprekingen: dit brengen mijns inziens de diplomatiek technische overwegingen voor de Indonesische Regering mede.

De Indonesische delegatie zou, wanneer eerst over de Unie zou worden gesproken, zich op dit punt zo coulant mogelijk kunnen betonen. Zou daarna de Nieuw-Guineakwestie aan de orde komen, dan zouden er voor de RI twee mogelijkheden zijn:

1. een regeling inzake Nieuw-Guinea zou onverwacht toch bereikbaar blijken en daarvoor zou, zoals dezerzijds altijd is betoogd, de RI gaarne vergaande - dus ook in de onderhandelingen over de Unie toegezegde - concessies over hebben of

2. een deadlock zou intreden, in welk geval alle gedane concessies eo ipso zouden vervallen. In dit laatste geval zou de RI veel sterker staan wanneer zij dan het politieke Uniestatuut unilateraal zou opzeggen.

In deze gedachtengang heb ik de stappen van bevriende mogendheden wanneer zij bij de RI aandrongen op afzien van unilaterale opzegging dan ook niet kunnen beschouwen als 'steun' aan Nederland en heb ikzelf de laatste weken nooit iets in die richting gedaan: het opzeggen van de Unie aan de vooravond van het vertrek van Supomo - en toen deden Engeland en Amerika hun demarches - zou voor de RI hebben betekend het ongebruikt wegwerpen van een troefkaart en daarvoor is de RI veel te listig. Ik heb daarom toen mijn energie volledig en uitsluitend ingezet om Nieuw-Guinea van de agenda af te houden, waarin Cochran mij bepaaldelijk niet steunde (referte aan mijn brief GS 6047 en referte mijn telegram 262).

Zouden wij dus, bij voorrang geven aan de Unie-besprekingen, het diplomatiek initiatief en een voordelige tactische positie geheel aan Supomo laten, bij beginnen met de Nieuw-Guineakwestie zullen wij Supomo voortdurend een slag voor zijn. Ik verwacht daarvan een volkomen overrompeling van de Indonesische delegatie die dan ab initio kleur moet bekennen.

Heeft de delegatie inzake Nieuw-Guinea een voorstel dan is dit voor de Nederlandse Regering discutabel of niet.

In het laatste geval weet de Nederlandse Regering dan tenminste waar zij aan toe is. De conclusie lijkt mij dan voor de Nederlandse Regering - gezien haar Nieuw-Guinea politiek - voor de hand te liggen: verder onderhandelen heeft dan voor haar geen zin (men gaat niet 'praten' over zijn eigendom), zij moet vasthouden aan Nieuw-Guinea - en alle consequenties van dit standpunt aanvaarden ook ten aanzien van de overige belangen in Indonesië (vide bladzijde 12 sub B van mijn rapport van 4 Juni GS 2640 en mijn uiteenzettingen in die richting van deze zomer onder andere in Kamercommissie waar ik het alternatief stelde).

Is het Indonesische voorstel inzake Nieuw-Guinea onverwacht wel discutabel, dan openen zich wijde perspectieven voor de Nederlandse belangen in Indonesië. En door dan later over de Unie te gaan spreken verliezen wij niets: wij blijven dan uitdrukkelijk eventueel getroffen regeling inzake Nieuw-Guinea subordonneren aan later bevredigend resultaat ten aanzien van Unie-besprekingen.

Een derde mogelijkheid is, dat Supomo geen Nieuw-Guinea voorstel heeft. In dat geval zouden wij de RI-delegatie reeds bij het eerste treffen door ons offensief in een onmogelijke diplomatieke impasse hebben gebracht: wij zitten dan op fluweel, de Indonesiërs op diplomatieke spijkers.

Ik wens U allen en Uw gezinnen, al Uw beslommeringen ten spijt, alle goeds toe voor het Nieuwe Jaar.